

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Szemetelés

Kedves gyerekeim, elmondok nektek egy réges régi törpemését. Azért nevezem törpemesének, mert nem ismerik ezt sehol másutt, csak Törpeházán, a Börzsöny-hegységben.

Hol volt, hol nem volt... azaz-hogy... meg is tudom mondani, hogy hol volt... és tulajdonképp azt sem jól mondom, hogy volt, mert hiszen még ma is van. Van tehát a Börzsöny-hegységben, Nógrádverőce közelében egy szép kis forrás: a Magyar-kút. Mert régen a forrást is kútnak nevezték. No, abban a réges régi időben egy csapat verőcei fiú gyerek – jobbadán nemes úrfi – gyakorta egész napra kiruccant játszani a Magyar-kút mellé. Ott aztán szabadon birkózhattak, kergetőzhettek, ugrálhattak bakfityet, és dobálhatták a bőrlabdát, ameddig csak kedvük tartotta. De a leggyakrabban a mancsózó játékot játszották. Ezen a néven csak a Börzsöny környéki gyerekek ismerik még ma is ezt a játékot, de ha azt mondom bigózás, pilinckázás, akkor közületek is sokan tudják, melyik játék ez. Vitték hát majd minden héten a díszesen kifaragott fagolyót, az úgynevezett mancsot, és a még cifrábban faragott mancsozóbotokat.

Egy szép nyári reggel, amikor ismét mancsózó játékot játszottak a Magyar-kút mellett, egyszerre csak rájuk köszönt valaki: „Jó reggelt, ifjú lovagok!” Nézték jobbra, nézték balra, de nem látták a beszélőt. Az nevetett egy nagyot, és újból szólott: „A forrás fölé nézzetek!” A forrás fölött, a hegyoldalon furcsa kis emberke állt: egy törpe. A külseje olyanféle volt, mint jómagamé: csúcsos

sipkát, széles bőrvet, rövid szárú csizmácskát viselt, hosszú szakála is ugyanúgy deregedett. Egyébként azonban nagyon különbözött tőlem. Én ugyanis – mint már tudjátok – ugyanolyan ember vagyok, mint ti, csak kis termetű. Ez a törpe azonban... no de ez majd kiderül a maga helyén.

Amikor látta, hogy már mindnyájan észrevették – lehetek vagy húszan a fiúk –, akkor így folytatta beszédét: „Kökényes a nevem. Nagyon szeretnék játszani veletek. Játshatom?” A verőcei fiúk vezére bizonyos Baglyas Gergely volt, ő válaszolt hát a többiek nevében is: „Játshatol. Gyere is, s lássuk, mit tudsz.” De csak Baglyas Gergely volt ilyen bátor, a többiek gyanakodva összesúgtak: vajon mit akarhat tőlük ez a törpe, vajon miféle baj származik majd ebből.

De alig játszottak vele egy óra hosszat, eloszlott minden gyanakvásuk. Megértették, hogy semmi rosszat se forral ellenük Kökényes bácsi. Valóban csak játszani akar. Megregeedett

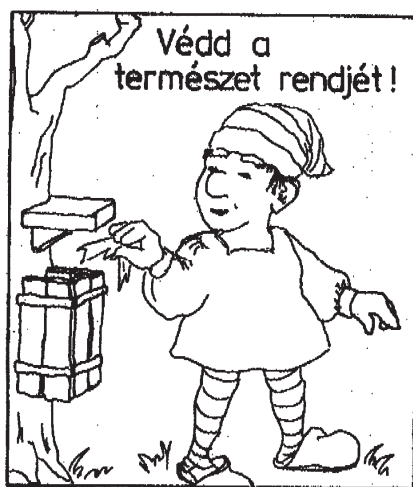
ugyan, de szívében – mint a törpék között igen sokan – ugyanolyan gyerek maradt, mint amilyenek ti vagytok most. Rokonszenvet, sőt barátságot éreztek Kökényes bácsi iránt, és olyan jól játszottak vele, hogy még a délelőtti eszegetésről is megfeledkeztek. Délidőben aztán kétszeres étvággal telepedtek le a fűbe a tarisznyájuk mellé. Megkínálták persze Kökényes bácsit is. Ki csirkehúst, ki halat, ki nyúlcombot tett elébe, s mindnyájan szeltek neki kóstolót a dinnyéjükből is. Amikor befejezték az ebédet, Kökényes bácsi így szólott hozzájuk: „Kedves fiaim! Nagyon szép játszóhelyet választottatok. Szép ez a forrás, ez a kis patak, a tisztás. De nézzetek csak körül. Tudjátok-e, miként lehetne még szebb ez a hely?” A fiúk körültekintették, de nem értették, mire gondol Kökényes bácsi. Pedig könnyen kitálálhatták volna. A szép kis patakocska medrét lerágott csontok csúfították. A fűben fehér halcsontvázak éktelenkedtek, s mindenfelé a csontalakú, kivájt dinnyehéjak.

Amikor megértették, hogy mit kifogásol erdei barátjuk, elkomorodott az arcuk, s mogorva ábrázattal hallgatták szavát. Kökényes bácsi ezt mondotta: „Kérlek titeket, kedves barátaim, ne dobáljátok szerteszét a hulladékot. A csontok, almacsutkák, sajtthéjak nem valók erecske tiszta vizébe, selymes fűbe, gyöngye virágocskákra. Rakjátok mindig kupacba valamelyik sűrű bokor alá.” Amikor elhallgatott, a gyerekek sértődött, sötét arccal egymásra néztek, aztán Baglyas Gergely így szólott: „Illyesmivel mi

nem piszmogunk. Tanyahely nincs szemét nélkül.” Kókényes bácsi csak ennyit felelt csöndesen: „Tévedsz, édes fiam. Tanyahely is lehet tiszta.” Erre azonban senki sem válaszolt neki. Egy kis csönd után vidáman megkérdezte: „Akkor hát... folytatjuk a mancsozást?” Megint hallgattak egy ideig, aztán Gergely ezt felelte: „Mi majd folytatjuk.” S akkor Kókényes bácsi csöndesen baktatni kezdett a tisztás széle felé. Ott megállt, visszanézett, és szomorúan mondta: „Pedig olyan jó volt játszani veletek.” Miután eltűnt a bokrok között, Baglyas Gergely csúfondárosan utána kiáltott: „Kókényes, Kókényes, az erdőre be kényes!”, aztán fogta a fél görögdinnye héjat, és behajította patakocska medrébe a kövekre. „Ezt is oda! Hadd boszszankodjék a kis öreg!”

A fiúk továbbra is eljártak Magyar-kúthoz, de Kókényes bácsi nem jelentkezett. Néhány hét múlva azonban, amikor kiértek reggel a tisztásra, már ott állt a forrás fölött, és káricsálva, panaszosan mondotta: „Nagyon szeretnék játszani veletek...” Baglyas Gergely kegyeskedve felszólt neki: „No, gyere!” És megint nagyon jól játszottak egész délelőtt. Hanem amikor az ebéd végén Kókényes bácsi a maga dinnyéjének a héját elvitte egy bokor alá, néhányan csúfondárosan mondogatni kezdték: „Kókényes, Kókényes, az erdőre be kényes!” Kókényes bácsi ekkor kilépdelt a tisztás közepére, és szelíden, de sokkal komolyabb arccal, mint legutóbb, ezt mondotta: „Minden, ami van, szépnek lenni igyekszik, akár tud róla, akár nem. Látnom, varkocsba fontátok hajátokat reggel, hogy rendes és szép legyen.” Fölemelt a fűből egy mancsozóbotot: „Lám, még ezt a botot is mind kicifrázta gazdája, hogy szép legyen. Lepkék tarkabarka szárnya, virágok színes szirma, páfrányok szabá-

lyos levele mind azt mondja: az egész világ szépnek igyekszik lenni. Aki elrontja a szépséget, bűnt követ el a világ ellen, s benne önmaga ellen is. Kérek titeket, kedves fiaim, ne csúfítsátok többé hulladékkal az erdőt...” A gyerekek megint hosszú ideig hallgattak. Aztán lassan egymásra néztek, és Gergely morgován megszólalt: „Az a mancsozóbot az enyém. Adja ide, mert én meg a pajtásaim folytatni akarjuk a játékot.” Kókényes bácsi megint szomorúan elbaktatott.

Hetekkel később, egy este már hazafelé készülődtek a fiúk. Már vállukra lendítették a tarisznyájukat is, amikor egyszerre csak megszólalt Kókényes bácsi. A forrás fölött állt, és nagyon komoly volt az arca. Ezt mondotta: „Mamegint megbántottátok az erdőt. Utoljára kérek benneteket, kedves fiaim, tiszteljétek a világ szépségét.” Baglyas Gergely fölkapott a fűből egy marhacsontot, felhajította Kókényes bácsihoz, és durván kiáltotta: „Ha nem tetszik, hogy szemetelünk, takarítsd el!” Kókényes bácsi szomorúan nézett Gergelyre: „Nem az a legnagyobb baj, hogy ezen a mezőcskén szemét fekszik. Az a legnagyobb baj, hogy nem irtóztok a szemeteléstől.” Azzal kinyújtotta rövid karocskáját, pattintott egyet az ujjával, és eltűnt. Ugyanebben a pillanatban megmozdultak a hulladé-

kok. Megmozdultak a csirkecsontok, birkacsontok, tojáshéjak, sajtthéjak, halcsontvázak, almacsutkák, dinnyehéjak. De nemcsak megmozdultak, hanem a fűből is, patakából is kiemelkedtek, odaszálltak ahhoz a gyerekhez, aki annak idején eldobta őket. Vállára, fejére telepedtek, újból a légbe röppentek, s lebegtek körülötte. A gyerekek menekülni akartak tőlük, és szaladni kezdtek hazafelé. De nem menekülhettek. Mintha megannyi üldöző darázsraj volna, úgy röpült fejük körül a szemét seleg. Csattogtak fülük mellett az egymáshoz verődő csontok, ropogott a sok tojáshéj, úsztak a válluk fölött a csont alakú dinnyehéjak, hajukba akadt egy-egy halcsontváz.

Azon az éjszakán senki sem hunyta le a szemét Verőce faluban. A felnőttek megértették, és megmagyarázták a gyerekeknek Kókényes bácsi bölcs tanítását, hogy aki szemetel, aki képes rá, hogy csúfítsa a szépségre törekvő világot, az valójában önmagát teszi szemetessé, piszkossá. Sejtették azt is a felnőttek, hogy csemetéik csakis úgy szabadulhatnak meg a körülöttük szálldosó szeméttől, hogy újból elmennek a tisztásra, és megteszik, amire Kókényes bácsi kérte őket: kupacba rakják a hulladékot valamelyik sűrű bokor alatt. Így is történt, s a verőcei gyerekek megszabadultak szemetjüktől.

Ettől kezdve azonban máshova jártak játszani: nem akartak többé találkozni Kókényes báccsival. Mert bármilyen jóra, okos dologra tanította is őket, attól mégis idegenkedtek, hogy olyasvalakivel játszogassanak, akinek varázsereje van. Pedig Kókényes bácsi fel is kereste őket egyszer új játszóhelyükön, és panaszosan, káricsálva mondogatta: „Nagyon szeretnék játszani veletek...” De elutasították, és Kókényes bácsi szomorúan, lehorgasztott fővel viszszaabaktatott a börszönyi erdők mélyére...